

บทที่ ๔

การวิเคราะห์กระบวนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เกี่ยวกับการศึกษา ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๖ : สถาบัน กระบวนการ และการดำเนินการตั้งกระบวน

จากบทก่อน เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบาย สภาพปัญหา การศึกษากับการตั้งกระบวนในสภาของ ส.ส. แต่ละสมัย บทนี้จะได้ศึกษาถึงสภาผู้แทนราษฎร ในฐานะที่เป็นสถาบันการเมือง ซึ่ง เกี่ยวข้องกับกระบวนการและการดำเนินการตั้งกระบวน

สถาบันสภาผู้แทนราษฎรกับการศึกษา

หากพิจารณาความ เกี่ยวข้องกันระหว่างสภาผู้แทนราษฎรกับการศึกษาแล้ว ปรากฏว่า ตั้งแต่ เปลี่ยนแปลงการปกครอง คณะราษฎรได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา เป็นสิ่งที่กำหนดคุณสมบัติ ของประชาชนในการ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ดังนั้นเมื่อร่างพระราชบัญญัติธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยามชั่วคราว พ.ศ. ๒๔๗๕ ขึ้นใช้ปกครองประเทศก็ได้กำหนดเงื่อนไข เรื่องนี้ ไว้ว่า^๑

"... เมื่อจำนวนราษฎรทั่วพระราชอาณาจักรสอบไล่วิชาประถมศึกษาได้เป็น จำนวน เกินกว่าครึ่งและอย่างช้าต้องไม่เกิน ๑๐ ปี นับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับนี้ สมาชิกในสภาผู้แทนราษฎรจะต้อง เป็นผู้ที่ราษฎร เลือกตั้งขึ้น เองทั้งสิ้น..."

เรื่องนี้ได้รับการยืนยัน ดังจะ เห็นได้จากการวิเคราะห์ในบทที่ ๓ ว่า มี ส.ส. หลายท่านและหลายสมัยถ้ามถึงจำนวนประชากรผู้มีสิทธิ์ออก เสียง เลือกตั้งตามที่กำหนดไว้ อยู่ ตลอดมา

^๑พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, ประวัติรัฐธรรมนูญไทย ฉบับแรก พ.ศ. ๒๔๗๕ ถึงฉบับปัจจุบัน, หน้า ๑๐.

นอกจากคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์ออกเสียง เลือกตั้งแล้ว คุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์ลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือผู้ที่จะมีสมัครเป็น ส.ส. ก็จะต้องเป็นผู้จบการศึกษาตาม เกณฑ์ภาคบังคับด้วย ดังคำแถลงการณ์ของคณะราษฎรที่ว่า²

"...อนึ่ง ถ้าหากราษฎรพลเมืองมีคุณวุฒิ มีความสามารถได้ผ่านการศึกษาอย่างสูงแล้ว ก็มีหวังมีโอกาสเป็นผู้แทนของราษฎร และเป็นปากเป็นเสียงแทนราษฎรในสภาที่รัฐบาลตั้งขึ้นบังคับบัญชาราชการงานเมืองทั้งหลาย..."

และอีกตอนหนึ่งว่า³

"...ราษฎรทุกคนต้องพยายามศึกษาหาวิชาความรู้และวิชาชีพเพื่อดำเนินอาชีพของราษฎรเอง อย่าเกียจคร้านในการศึกษา เพื่อจะได้มีโอกาสเป็นผู้แทนราษฎรในสภา ดำเนินการงานของประเทศชาติบ้านเมืองอันเป็นที่รักของเรา..."

ฉะนั้นทั้งผู้แทนคือ ส.ส. และผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ส.ส. คือ ประชาชนก็ต้องได้รับการศึกษาจนจบตาม เกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนดไว้จึงจะมีการเลือกตั้งได้ จากจุดมุ่งหมายนี้เอง จึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลที่ต้องกำหนดนโยบายการศึกษา ดำเนินการออกกฎหมายต่าง ๆ มาบังคับใช้ เพื่อให้ได้คนที่มีคุณสมบัติดังต้องการ เข้ามาทำหน้าที่บริหารประเทศในฐานะตัวแทนของประชาชนต่อไป

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ได้กล่าวมาแล้วในบทนำว่า สภาผู้แทนราษฎรนั้น เป็นสถาบันหนึ่งซึ่งประกอบด้วยสมาชิกที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในประเทศ เพื่อเข้าไปทำหน้าที่แทนคนในสภา ซึ่งหน้าที่ดังกล่าวที่นำมาศึกษาก็คือ การตั้งกระทู้ถาม แต่การจะมีสภาผู้แทนราษฎรได้นั้นจะต้องมีการเลือกตั้งอันเป็นขั้นตอนและกระบวนการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

²คณะราษฎร, "ปาฐกถาของคณะราษฎร." วิทยากรย, 32, 7 (1 กันยายน 2475): 1866.

³เรื่องเดียวกัน, หน้า 1871.

ระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง 2516 นั้น ประเทศไทยมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎร และมีจำนวน ส.ส. จากการเลือกตั้งแต่ละครั้งตามสัดส่วนจำนวนประชากร ดังตาราง
ต่อไปนี้

ตารางที่ 6 แสดงการเลือกตั้งและจำนวน ส.ส. ระหว่าง พ.ศ. 2475-2516

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	การลงคะแนนเสียง		จำนวน ส.ส. ที่ได้รับ		ผลการในการเลือกตั้ง	การไปสิทธิของผู้มีสิทธิ				
		ผู้มีสิทธิ	ผู้ไร้สิทธิ	เลือกตั้ง	ชาย		หญิง	รวม	มากที่สุด	คิดเป็นร้อยละ	คิดเป็นร้อยละ
1	15 พ.ย. 76	4,278,231	1,773,532	41.45	78	-	78	เพชรบุรี	78.82	แม่ฮ่องสอน	17.71
2	7 พ.ย. 80	6,123,239	2,462,535	40.22	91	-	91	นครนายก	80.50	แม่ฮ่องสอน	22.24
3	12 พ.ย. 81	6,310,172	2,210,332	35.03	91	-	91	นครนายก	67.36	ศรีสะเกษ	16.28
4	6 ม.ค. 89	6,431,827	2,091,788	32.52	96	-	96	บุรีรัมย์	54.65	สุพรรณบุรี	13.40
5	5 ส.ค. 89	5,819,662	2,026,823	24.92	82	-	82	สกลนคร	57.49	นราธิวาส	16.29
6	29 ม.ค. 91	7,176,891	2,117,464	26.54	99	-	99	ระนอง	58.69	สมุทร-ปราการ	15.68
7	5 มิ.ย. 92	3,518,276	870,208	24.72	20	1	21	สกลนคร	45.12	อุดรธานี	12.02

เฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ครั้งที่	วัน เดือน ปี	การลงคะแนนเสียง			จำนวน ส.ส.ที่ได้รับ		เหตุผลในการเลือกตั้ง	การใช้สิทธิของผู้มีสิทธิ				
		ผู้มีสิทธิ	ผู้ใช้สิทธิ	คิดเป็นร้อยละ	เลือกทั้งชาย หญิง	รวมทั้งสิ้น		มากที่สุด	คิดเป็นร้อยละ	น้อยที่สุด	คิดเป็นร้อยละ	
8	26 ก.พ.95	7,602,591	2,961,291	38.76	119	4	123	คณาจารย์รวมศูนย์กับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495	สระบุรี	77.78	พระนคร	23.03
9	26 ก.พ.00	9,859,039	5,668,566	57.50	159	1	160	คณาจารย์	สระบุรี	93.30	สุพรรณบุรี	42.06
10	15 ธ.ค.00	9,911,118	4,370,586	40.10	156	4	160	เลือกตั้งใหม่ตาม พ.ร.บ.การเลือกตั้ง พ.ศ. 2499	ระนอง	73.00	อุดรธานี	29.92
11	30 มี.ค.01	1,505,031	571,684	37.98	25	1	26	เลือกตั้งซ่อม 5 จังหวัด	กาฬสินธุ์	55.67	พระนคร	23.96
12	10 ก.พ.12	14,820,180	7,285,832	49.16	213	6	219	คณาจารย์รวมศูนย์การปกครอง พ.ศ. 2511	ระนอง	73.95	พระนคร	34.66

ที่มา: รวบรวมจาก ประเสริฐ มีทนะสุคนธ์, รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี (พ.ศ. 2475-2517), (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมช่าง, 2517), ตามลำดับปี พ.ศ. ในตาราง

จากตารางทำให้ได้ข้อสังเกตเบื้องต้นว่า การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในประเทศไทยระหว่าง พ.ศ. 2475-2516 รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง แต่ละครั้งก็ไม่เป็นไปตามวาระที่ควรจะเป็น คือ ทุก ๆ 4 ปี จะมีเพียง 3 ครั้งเท่านั้น ที่เป็นไปตามวาระ คือ ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2480) ครั้งที่ 8 (พ.ศ. 2495) และครั้งที่ 9 (พ.ศ. 2500) ช่วงที่ไม่มี การเลือกตั้ง ส.ส. เป็นเวลานาน ได้แก่ ช่วงระหว่าง พ.ศ. 2481-2489 ซึ่งตรงกับสมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม สมัยแรก เวลานั้นประเทศตกอยู่ในสภาวะสงคราม รัฐบาลประกาศใช้กฎอัยการศึก จึงมีผลต่อการเลือกตั้ง แต่ในระหว่างนั้น ส.ส. ก็ยังทำหน้าที่ได้เหมือนเดิม เพราะไม่ได้ยุบสภา ดังจะเห็นได้จากบทก่อนว่ามีกระฎุมพีเข้าสู่สภาในระยะนี้เช่นกัน มิได้ขาดหายไป กับอีกช่วงหนึ่งระหว่าง พ.ศ. 2500-2512 ตรงกับสมัยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติในครั้งนั้นได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร ให้เหลือเพียงวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่ด้านนิติบัญญัติ เรียกว่า "สภาร่างรัฐธรรมนูญ" เพียงสภาเดียว และไม่มีสิทธิตั้งกระฎุมพีรัฐบาลอีกเลย เป็นเวลาเกือบ 10 ปี กล่าวได้ว่า เป็นช่วงที่ไม่มีผู้แทนราษฎรทำหน้าที่ในสภา

ส่วนการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งนั้น มีอยู่เพียงครั้งเดียวที่มีผู้ใช้สิทธิไปลงคะแนนเสียงเกินร้อยละ 50 คือ ครั้งที่ 9 เท่านั้น ซึ่งปรากฏการณ์นี้ยังคงมีอยู่ถึงปัจจุบัน จำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. หากจำแนกตามเพศแล้ว พบว่า เพศชายมีมากกว่าเพศหญิง เพิ่งปรากฏหลักฐานว่าผู้หญิงได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2492 และมีเพียงคนเดียว ส่วนก่อนหน้านั้นไม่มี และก็ไม่ปรากฏหลักฐานด้วยว่ามีผู้หญิงลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ด้วยหรือไม่ จึงไม่อาจสรุปได้แน่ชัดว่ามีสมัครแต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง หรือไม่มี เพราะจากหลักฐานที่ได้มาศึกษาเป็นเพียงประกาศรายชื่อผู้ได้รับเลือกตั้งแล้วเท่านั้น⁴ แต่มีข้อสังเกตว่าหลังจากปี 2492 แล้วก็มี ส.ส. หญิงได้รับเลือกตั้งด้วยทุกครั้ง

⁴ดูรายชื่อ ส.ส. ประจำปีต่าง ๆ ได้จาก ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์, เรื่องเดียวกัน, ตามปี พ.ศ. นั้น ๆ

สำหรับ เหตุผลในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้น ปรากฏว่าเป็นการเลือกตั้งตามวาระที่กำหนด คือ 4 ปี เพียง 3 ครั้ง ดังได้กล่าวแล้ว นอกนั้น เป็นการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ 4 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1, 6, 8 และ 12 เลือกตั้งใหม่เพราะยุบสภา 2 ครั้ง คือ ครั้งที่ 3 และ 4 และเป็นการเลือกตั้งซ่อมหรือเลือกตั้งเพิ่มเติมในตำแหน่งที่ว่าง 3 ครั้ง คือ ครั้งที่ 5, 7 และ 11 ส่วนการเลือกตั้งครั้งที่ 9 ซึ่งมีผู้ใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งมากกว่าครั้งใดนั้น ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากว่าเป็นไปด้วยความไม่บริสุทธิ์ มีการทุจริตเกิดขึ้น บุคคลหลายฝ่ายไม่ยอมรับ เช่น มีนิสิตนักศึกษาประท้วงการเลือกตั้งครั้งนี้ จนต้องมีการตรวจสอบจำนวน และคุณสมบัติของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและจัดให้มีการเลือกตั้งครั้งใหม่ ในปีเดียวกัน คือ ครั้งที่ 10 โดยนำ พ.ร.บ. การเลือกตั้ง 2499 มาใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา

การใช้สิทธิของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จำแนกการพิจารณาตามจังหวัดที่มีผู้ใช้สิทธิมาลงคะแนนมากที่สุดและน้อยที่สุด พบว่า มีจังหวัดซ้ำกันด้วยใน 12 ครั้งนี้ จังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิมากที่สุด คือ จังหวัดระนอง 3 ครั้ง นอกนั้นจังหวัดนครนายก สกลนคร และสระบุรี จังหวัดละ 2 ครั้ง ส่วนจังหวัดเพชรบุรี บุรีรัมย์ และกาฬสินธุ์ จังหวัดละ 1 ครั้ง ส่วนจังหวัดที่มีผู้มาใช้สิทธิ น้อยที่สุด คือ จังหวัดพระนคร 3 ครั้ง นอกนั้นเป็นจังหวัดแม่ฮ่องสอน อุตรธานี และสุพรรณบุรี จังหวัดละ 2 ครั้ง ส่วนจังหวัดศรีนครินทร์ และสมุทรปราการ จังหวัดละ 1 ครั้ง เรื่องนี้อาจเป็นข้อสังเกตสำหรับความสนใจทางการเมืองของประชาชนในท้องที่ต่าง ๆ ได้อย่างกว้าง ๆ ซึ่งจะไม่พิจารณาในรายละเอียดใด ๆ และจังหวัดพระนคร (กรุงเทพฯ ในปัจจุบัน) คิดอันดับผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยที่สุดนั้น ก็ยังคงเป็นปัญหาถกเถียงกันมาจนถึงปัจจุบัน

จำนวน ส.ส. ที่ตั้งกระทู้ถาม เกี่ยวกับการศึกษา

จากการที่ประชาชนให้ความสนใจกับการเลือกตั้ง ส.ส. จนมี ส.ส. เข้าไปทำหน้าที่ในสภาแต่ละปีนั้น หากจะพิจารณาสัดส่วนจำนวน ส.ส. ในแต่ละปีกับจำนวน ส.ส. ที่ตั้งกระทู้ถาม ด้านการศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงความสนใจของ ส.ส. ในเรื่องนี้เป็นภาพรวมอย่างกว้าง ๆ และจะได้วิเคราะห์เพิ่มเติม (เท่าที่ข้อมูลได้รับมา) โดยจำแนกตามภูมิภาคที่ได้รับเลือกตั้ง อายุ อาชีพ และภูมิหลังทางการศึกษาอย่างสังเขป ซึ่งข้อมูลขั้นต้นเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้อยู่ในแฟ้ม

ทะเบียนประวัติ และใบสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เก็บไว้ที่ฝ่ายทะเบียนประวัติ และเป็นความลับของทางราชการ ผู้วิจัยไม่อาจนำมาศึกษาเป็นรายบุคคลได้ จึงศึกษาในภาพรวม จากเอกสารชั้นรองที่ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ได้แก่ สมุดภาพสมาชิกรัฐสภา ซึ่งเป็นเอกสารของรัฐสภา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เป็นต้น แต่ก็ยังมีข้อจำกัดเพราะหลักฐานเกี่ยวกับ ส.ส. รุ่นก่อน ๆ ไม่มีรายละเอียดมากนัก ส่วน ส.ส. รุ่นใหม่ ๆ จะมีมากกว่า เพราะเพิ่งมีการจัดทำกันทีหลัง และเผยแพร่เมื่อมีหนังสือ "รัฐสภาสาร" ซึ่งออกจำหน่ายครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2495 ดังนั้นในส่วนนี้จึงเป็นการเสนอข้อมูลเบื้องต้นประกอบการพิจารณาถึงความสนใจของ ส.ส. เกี่ยวกับเรื่องการศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัย

จำแนกตามสัดส่วน

พิจารณาจากตาราง เป็นรายปีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 7 แสดงจำนวน ส.ส.ทั้งหมด และ ส.ส.ที่ดั่งกระทุถามเกี่ยวกับการศึกษา จำแนกตามรายปี ระหว่าง พ.ศ. 2475-2516

พ.ศ.	จำนวน ส.ส.ที่ได้ รับเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.ที่ดั่งกระทุ ถามเกี่ยวกับการศึกษา	คิด เป็นร้อยละ	หมายเหตุ
2475	70	1	1.42	คณะราษฎรรักษาการณ แทนก่อนมีการเลือกตั้ง
2476	78	2	2.56	เลือกตั้งครั้งแรก
2477	78	5	6.41	
2478	78	20	25.64	
2479	78	24	30.76	
2480	91	24	26.37	เลือกตั้งครั้งที่ 2
2481	91	19	20.87	เลือกตั้งครั้งที่ 3
2482	91	7	7.69	
2483	91	15	16.48	
2484	91	7	7.69	
2485	91	9	9.89	
2486	91	7	7.69	
2487	91	7	7.69	
2488	91	2	2.19	
2489	(91+82) 178,	4	2.24	เลือกตั้งครั้งที่ 4 และเลือกตั้งเพิ่มเติม อีก 47 จังหวัด
2490	178	11	6.17	
2491	99	10	10.10	เลือกตั้งครั้งที่ 6

ตารางที่ 7 (ต่อ)

พ.ศ.	จำนวน ส.ส.ที่ได้ รับเลือกตั้ง	จำนวน ส.ส.ที่ตั้งกระชู้ ถามเกี่ยวกับการศึกษา	คิดเป็นร้อยละ	หมายเหตุ
2492	(99+21) 120	7	5.83	เลือกตั้งเพิ่มเติมอีก 19 จังหวัด
2493	120	16	13.33	
2494	120	16	13.33	
2495	123	8	6.50	เลือกตั้งครั้งที่ 8
2496	123	11	8.94	
2497	123	16	13.30	
2498	123	14	11.38	
2499	123	12	9.75	
2500	160	5	3.12	เลือกตั้งครั้งที่ 9 และ 10
2501	(160+26) 186	13	6.98	เลือกตั้งซ่อม 5 จังหวัด
2512	219	4	1.82	เลือกตั้งครั้งที่ 12
2513	219	6	2.73	
2514	219	8	3.65	

ที่มา: จำนวน ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้ง รวบรวมจาก ประเสริฐ ปัทมะสุคนธ์,
รัฐสภาไทยในรอบสี่สิบสองปี, ตามลำดับปี พ.ศ. ในตาราง
จำนวน ส.ส. ที่ตั้งกระชู้ถามเกี่ยวกับการศึกษา รวบรวมจากรายงาน
การประชุมสภาผู้แทนราษฎร และราชกิจจานุเบกษา ประจำปีต่าง ๆ
ที่ได้รับข้อมูลมา

จากตารางแสดงให้เห็นว่าความสนใจในการตั้งกระทู้ถามเกี่ยวกับการศึกษาของ ส.ส. ตลอดระยะเวลา 40 ปีนี้ยังมีน้อย แม้จะมีจำนวนกระทู้ถามมากพอสมควรที่เดียวก็ตาม พิจารณา ดูแล้วไม่มีปีใดที่มี ส.ส. ถามถึงร้อยละ 50 หรือครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเลย ทั้ง ๆ ที่ จำนวน ส.ส. เพิ่มขึ้นทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ก็เป็นที่ น่าสังเกตว่าในระหว่างปี พ.ศ. 2478-2481 มีจำนวน ส.ส. ที่ถามเรื่องการศึกษาค่อนข้าง มีเปอร์เซ็นต์สูงติดต่อกัน และมากกว่าช่วงอื่น ๆ เป็นไปได้ว่าในช่วงนี้มีการปรับปรุงการศึกษา แบบใหม่ ประกาศใช้แผนการศึกษาในระยะใกล้เคียงกันถึง 2 แผน คือ พ.ศ. 2475 และ 2479 และยังเป็นช่วงที่ต้องติดตามจำนวนราษฎรที่จบการศึกษาภาคบังคับให้ครบตามจำนวนที่จะมีสิทธิ์ ออกเสียงเลือกตั้ง ส.ส. ส่วน พ.ศ. 2482 เป็นต้นมามีเปอร์เซ็นต์น้อยลงแม้จะอยู่ในสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม คนเดียว แต่เนื่องจากประเทศอยู่ในสภาวะสงครามโลกครั้งที่ 2 ส.ส. อาจให้ความสนใจถามเรื่องเศรษฐกิจ การเมือง สังคม มากกว่าการศึกษาเนื่องจาก ความจำเป็นขณะนั้น

หากพิจารณาอย่างกว้าง ๆ จะพบว่ายังมี ส.ส. ถามเรื่องการศึกษาอยู่ทุกปีติดต่อกัน มากบ้างน้อยบ้างตามแต่สถานการณ์และความเหมาะสมของยุคสมัย ซึ่งก็เป็นที่น่ายินดีสำหรับ นักการศึกษาที่ ส.ส. ยังให้ความสนใจถามอยู่ ช่วงที่ขาดหายไปคือช่วง พ.ศ. 2502-2511 เพราะช่วงนี้ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร กับอีกช่วงหนึ่งคือ พ.ศ. 2515 และ 2516 ซึ่งข้อมูล เอกสาร ที่ได้รับมานั้นไม่มีกระทู้ถามด้านการศึกษา แต่มีกระทู้ถามเรื่องอื่น ๆ ช่วงนี้ใช้ชื่อว่า "สภานิติบัญญัติ แห่งชาติ" ทำหน้าที่นิติบัญญัติด้วย มาจากการแต่งตั้ง และเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ไม่สงบ เกิดขึ้น หลายครั้ง จนเกิดจลาจลขึ้นในปี 2516

อีกช่วงหนึ่งคือ ระหว่าง พ.ศ. 2492-2500 อันเป็นสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม สมัยที่ 2 ตามความคิดเห็นของผู้วิจัยว่า เป็นสมัยที่มีรัฐบาลและ ส.ส. ชุติเดียวกันต่อเนื่อง หลายปี น่าจะมี ส.ส. ถามถึงเรื่องการศึกษามากกว่านี้ และช่วงนี้ก็มีความเปลี่ยนแปลงทางการ ศึกษาเหมือนกัน แต่อย่างไรก็ตามระดับก็ยังคงที่ไม่แตกต่างกันมากนัก ส่วนอีกช่วงหนึ่งคือ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2512 เป็นต้นมา ความสนใจของ ส.ส. ที่ตั้งกระทู้ถามเกี่ยวกับการศึกษาก็น้อยลงกว่า ที่ควรจะเป็น กล่าวได้ว่าน้อยกว่าช่วงเวลาอื่นที่ผ่านมา ทั้ง ๆ ที่ก่อนหน้านี้ไม่มีผู้แทนมาเกือบ 10 ปี

แต่ระยะที่หายไปนั้นก็มีความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษามากอีกช่วงหนึ่งเช่นกัน คือในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กับจอมพลถนอม กิตติขจร ตามความคิดเห็นของผู้วิจัยแล้วคิดว่า น่าจะมี ส.ส. ติดตามถามถึงการศึกษาซึ่ง เว้นช่วงไปนานมากกว่านี้ แต่ก็ไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจน จึงกล่าวได้ว่า เป็นความสนใจของ ส.ส. แต่ละสมัยที่จะถามดั่งนิยามของกระทู้ถามในบทที่ 1 ซึ่งเป็นสิทธิ์ส่วนบุคคล

จำแนกตามภูมิภาค

หากจะพิจารณาความสนใจของ ส.ส. ที่ถามเรื่องการศึกษา โดยจำแนกตามภูมิภาค ซึ่งได้กล่าวถึงไว้แล้วในบทที่ 3 ในบทนี้จะได้นำมาวิเคราะห์ เป็นภาคซึ่งสะดวกกว่าที่จะพิจารณาเป็นจังหวัด พบว่า ในระหว่าง พ.ศ. 2475 ถึง 2516 ประเทศไทยแบ่งการปกครองเป็น 71 จังหวัด ขณะนั้นจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ยังแยกกันคนละจังหวัด ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 จึงมีพระราชบัญญัติเทศบาลนครกรุงเทพ ประกาศรวมพระนครและธนบุรี เข้าด้วยกัน เปลี่ยนชื่อเป็น "นครหลวงกรุงเทพธนบุรี" และได้ตั้งจังหวัดยโสธร แยกออกมาจากจังหวัดอุบลราชธานี เป็นจังหวัดใหม่ รวมเป็น 71 จังหวัดเท่าเดิม จนกระทั่งถึงปัจจุบัน ได้ตั้งจังหวัดพะเยา แยกออกมาจากจังหวัดเชียงราย และจังหวัดมุกดาหาร แยกออกมาจากจังหวัดนครพนม รวมทั้งสิ้น 73 จังหวัด

เมื่อพิจารณาจาก 71 จังหวัดดังกล่าว พบว่า ส.ส. จากจังหวัดทางภาคเหนือ 14 จังหวัด (ยังไม่มีจังหวัดพะเยา) เป็น ส.ส. จากจังหวัดเชียงใหม่ให้ความสนใจถามเรื่องการศึกษา มากกว่าจังหวัดอื่น ส.ส. จากจังหวัดแม่ฮ่องสอน สุโขทัย และอุตรดิตถ์ ไม่ได้ถามเรื่องการศึกษาเลยตลอดระยะเวลา 40 ปีที่ทำการวิจัยนี้

ส.ส. จากจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 15 จังหวัด (ยังไม่มีจังหวัดยโสธร และมุกดาหาร) ถามเรื่องการศึกษาทุกจังหวัด และมีการถามหลาย ๆ ครั้ง อยู่ในอัตราที่สูงกว่า ส.ส. จากภาคอื่น อาจให้ข้อสังเกตเบื้องต้นตามสภาพภูมิศาสตร์ได้ว่า ประสบปัญหาเรื่องคมนาคม นักเรียนเดินทางไปโรงเรียนไม่สะดวก ยังไม่มีโรงเรียนทั่วถึง ครูไม่พอสอน เนื่องจากเป็นท้องที่ทุรกันดารครูที่บรรจุได้จึงสละสิทธิ์ เป็นต้น ส.ส. ภาคนี้จึงนำเรื่องดังกล่าวไปถามใน

สภาเพื่อให้รัฐบาลทราบและแก้ไข

ส.ส. จากจังหวัดทางภาคกลาง 21 จังหวัด ก็ให้ความสนใจถาม เรื่องการศึกษากัน เกือบทุกจังหวัด แม้กระทั่ง ส.ส. จากจังหวัดพระนคร (กรุงเทพฯ) และธนบุรี (ขณะนั้นยัง แยกคนละจังหวัด) มี ส.ส. จาก 3 จังหวัดคือ จังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และราชบุรี ที่มีได้ถาม เรื่องการศึกษา เลยตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัยนี้

ส.ส. จากจังหวัดทางภาคตะวันออก 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด ปราจีนบุรี และระยอง ก็ถาม เรื่องการศึกษาทุกจังหวัดเช่นกัน

ส.ส. จากจังหวัดทางภาคใต้ 15 จังหวัด มี ส.ส. จากจังหวัดกระบี่ ประจวบคีรีขันธ์ ภูเก็ต และสตูล ที่มีได้ถาม เรื่องการศึกษาเลย ส.ส. จากจังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ความสนใจถาม เรื่องการศึกษามากกว่า ส.ส. จากจังหวัดอื่น

ดังนั้น เมื่อพิจารณาอย่างกว้าง ๆ แล้วจะเห็นได้ว่า มี ส.ส. จากจังหวัดเพียง 10 จังหวัดเท่านั้นที่มีได้ถาม เรื่องการศึกษา นอกนั้นล้วนให้ความสนใจถาม เรื่องการศึกษาทั้งสิ้น จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาเป็น เรื่องที่ ส.ส. ให้ความสนใจถามกันมากเรื่องหนึ่งเช่นกัน

จำแนกตามอายุ

จากการวิจัยสามารถจำแนกตามลักษณะอายุออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มวัยหนุ่ม กลุ่มวัยกลางคน และกลุ่มวัยสูงอายุ ในแต่ละกลุ่มยังแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ กลุ่มวัยหนุ่ม แบ่งเป็นช่วงอายุระหว่าง 20-24, 25-29, 30-34 กลุ่มวัยกลางคนแบ่งเป็นช่วงอายุระหว่าง 35-39, 40-44, 45-49 กลุ่มวัยสูงอายุ แบ่งเป็นช่วงอายุระหว่าง 50-54, 55-59

และ 60 ปีขึ้นไป และพิจารณาจากจำนวนครั้งที่มีการเลือกตั้ง * ดังนี้ ⁵

* การเลือกตั้งครั้งที่ 11 (30 มีนาคม 2501) เป็นการเลือกตั้งซ่อม 5 จังหวัด นักวิจัยทางรัฐศาสตร์หลายท่านมิได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ด้วย ดังข้อมูลที่ผู้วิจัยได้รับมาจึงเหลือ การเลือกตั้งเพียง 11 ครั้ง โดยนับครั้งที่ 12 (10 กุมภาพันธ์ 2512) เป็นครั้งที่ 11 แทน

⁵ เศรษฐพร คูศิริพิทักษ์, "รัฐสภา-ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยรุ่น พ.ศ. 2475-2512", ใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช และคณะ (บรรณาธิการ), ลี้ศว์การเมือง, (กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2514), หน้า 146-156.

ตารางที่ 8 แสดงการจำแนกอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. 2475-2516

การเลือกตั้ง ครั้งที่ 1 15 พย. 76	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 2 7 พย. 80	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 3 12 พย. 81	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 4 6 มค. 89	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 5 5 สค. 89	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 6 29 มค. 91	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 7 5 มิย. 92	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 8 26 กพ. 95	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 9 26 กพ. 00	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 10 15 ธค. 00	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 11 10 กพ. 12
ได้ ส.ส. 78 คน	ได้ ส.ส. 91 คน	ได้ ส.ส. 91 คน	ได้ ส.ส. 96 คน	ได้ ส.ส. 82 คน	ได้ ส.ส. 99 คน	ได้ ส.ส. 21 คน	ได้ ส.ส. 123 คน	ได้ ส.ส. 160 คน	ได้ ส.ส. 160 คน	ได้ ส.ส. 219 คน

20 - 24	2	1	1	-	-	-	-	2	2	-
25 - 29	6	19	13	10	9	-	-	2	7	-
30 - 34	15	22	21	21	12	7	26	16	17	14
35 - 39	13	24	23	23	26	5	31	31	25	36
40 - 44	16	11	13	19	17	3	26	32	39	43
45 - 49	12	10	9	16	11	5	20	34	32	48
50 - 54	8	1	7	3	5	1	8	19	17	33
55 - 59	3	3	4	3	2	-	6	8	11	20
60 ปีขึ้นไป	3	-	-	1	-	-	3	10	6	25
ไม่มีหลักฐาน	-	-	-	-	-	-	3	6	4	-
รวม	78	91	91	96	82	99	123	160	160	219

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ส.ส.ที่มีอายุโดยเฉลี่ยระหว่าง 30-49 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยกลางคน ได้รับเลือกตั้งมากที่สุดทุกครั้ง ส่วน ส.ส.ที่มีอายุในช่วงวัยหนุ่ม คือ 20-29 ปี ได้รับเลือกตั้งน้อยที่สุดทุกครั้ง และมีข้อน่าสังเกตว่าผู้ที่อยู่ในช่วงวัยสูงอายุ คือ อายุโดยเฉลี่ย 50 ปีขึ้นไป ซึ่งในระยะแรกได้รับเลือกตั้งน้อย แต่มีแนวโน้มได้รับเลือกตั้งสูงขึ้นในระยะต่อมารวมทั้งผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปด้วย ซึ่งในระยะแรกนั้นได้รับเลือกตั้งน้อยมาก บางครั้งก็ไม่ได้รับเลือกตั้งเลย แต่ในการเลือกตั้งครั้งสุดท้ายกลับได้รับเลือกตั้งถึง 25 คน ซึ่งสูงกว่าคนในอายุเฉลี่ย 30-34 ปี และ 55-59 ปี อีกด้วย

เมื่อพิจารณาโดยสรุปแล้ว กล่าวได้ว่า ส.ส. ที่ประชาชนเลือกตั้ง เข้าไปทำหน้าที่ในสภาฯ นั้น มักมีอายุอยู่ในวัยกลางคนขึ้นไป ซึ่งอายุอาจแสดงให้เห็นถึงประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่จะนำไปเสนอต่อรัฐบาล และเป็นตัวแทนของประชาชน เข้าไปทำหน้าที่พิจารณาหรือตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ ระดับชาติ ไม่ว่าจะเป็นการพิจารณา พ.ร.บ. การออกกฎหมาย หรือการตั้งกระทู้ถาม ปัจจุบันกฎหมายการเลือกตั้งได้ระบุว่า ผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งหรือผู้ที่จะเป็น ส.ส. ต้องมีอายุ 25 ปีบริบูรณ์ และผู้ที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งหรือผู้ที่จะเลือก ส.ส. ต้องมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้งเช่นกัน

จำแนกตามอาชีพ

ตามกฎหมายมิได้ระบุว่า ส.ส. จะต้องมาจากอาชีพใดอาชีพหนึ่ง ดังนั้นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะประกอบอาชีพใดจึงมีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง เป็น ส.ส. ได้ทั้งสิ้น นอกจากนี้จะมีข้อห้ามบางประการที่ระบุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายเลือกตั้งบางฉบับกำหนดไว้ว่า "มิให้ข้าราชการประจำลงสมัครรับเลือกตั้ง" หรือ "นอกจากข้าราชการการเมืองห้ามมิให้ข้าราชการหรือพนักงานเทศบาลซึ่งมีเงินเดือนและตำแหน่งประจำ ณ จังหวัดใดสมัครรับเลือกตั้งในจังหวัดนั้น"⁶

⁶ "พระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2479 (ฉบับที่ 3)";

กล่าวได้ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรต้องไม่เป็นข้าราชการประจำในขณะที่เป็น ส.ส. แต่ก็มีเงื่อนไขของเวลาที่กำหนดไว้ว่า ต้องลาออกจากราชการก่อนลงสมัครรับเลือกตั้งไม่น้อยกว่า 6 เดือน และต้องลาออกโดยมิได้ทุจริตต่อหน้าที่ราชการหรือมีความผิดติดตัวมา⁷

ดังนั้น ส.ส. จึงเป็นบุคคลที่มาจากหลายอาชีพ แม้จะเป็นข้าราชการประจำก็สามารถลาออกมาลงสมัครรับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ได้ หากจำแนกตามประเภทของอาชีพก่อนจะมาเป็น ส.ส. เพื่อสะดวกแก่การวิเคราะห์ครั้งนี้ ขอแบ่งตามลักษณะอาชีพเป็น 9 ประเภทดังนี้

1. กสิกรรมและประมง ได้แก่ การเกษตร ทำนา ทำสวน ทำไร่ ตลอดจนการประมง ล่าสัตว์ จับสัตว์
2. ข้าราชการบำนาญ ได้แก่ ข้าราชการที่เกษียณอายุหรือลาออกจากตำแหน่งไปแล้ว ยังได้รับบำนาญหรือ เบี้ยหวัดจากส่วนราชการ
3. ข้าราชการประจำ ได้แก่ ผู้ที่เป็นข้าราชการอยู่และได้ลาออกจากราชการเพื่อสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทน
4. ครู ได้แก่ ผู้ที่สอน บริหารอยู่ในโรงเรียนราษฎร์ วิทยาลัย เอกชน รวมไปถึงครูใหญ่ เจ้าของหรือผู้จัดการโรงเรียนนั้นด้วย
5. ทนายความ ได้แก่ ผู้ที่ทำหน้าที่ว่าความ รับปรึกษาตีความ รวมทั้งที่ปรึกษาทางกฎหมายของบริษัท ห้างร้านต่าง ๆ ด้วย
6. นักธุรกิจการค้า ได้แก่ ผู้ที่ดำเนินกิจการส่วนตัว ค้าขาย เป็นเจ้าของ ผู้จัดการ บริษัท ห้างร้าน รวมไปถึงพนักงานบริษัท ลูกจ้างของบริษัท ห้างร้านนั้น ๆ ด้วย
7. นักหนังสือพิมพ์ ได้แก่ นักข่าว บรรณาธิการ เจ้าของหนังสือพิมพ์ และผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับกิจการข่าว การเสนอข่าว
8. แพทย์และเภสัชกร

⁷ "พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2499" ราชกิจจานุเบกษา, 73, 21 (พ.ศ. 2499): 20.

๑. อื่น ๆ ได้แก่ ผู้ที่มีได้ประกอบอาชีพใดตามประเภทที่กล่าวมานี้ เช่น ทำป่าไม้
อุตสาหกรรม เหมืองแร่ รวมทั้งนักการเมืองโดยอาชีพ^๘

ในระหว่าง พ.ศ. 2475-2516 สามารถจำแนกอาชีพของ ส.ส.ตามจำนวนครั้งที่
มีการเลือกตั้งได้ดังนี้

^๘ เศรษฐพร คูศรีพิทักษ์, "รัฐสภา-ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทยรุ่น พ.ศ.
2475-2512", หน้า 166-167.

ตารางที่ 9 แสดงการจำแนกอาชีพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งระหว่าง พ.ศ. 2475-2516

	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 1 15 พย.76	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 2 7 พย.80	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 3 12 พย.81	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 4 6 มค.89	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 5 5 สค.89	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 6 29 มค.91	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 7 5 มิย.92	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 8 26 กพ.95	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 9 26 กพ.00	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 10 15 ธค.00	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 11 10 กพ.12
ประเภทของอาชีพ	ได้ ส.ส. 91 คน	ได้ ส.ส. 91 คน	ได้ ส.ส. 91 คน	ได้ ส.ส. 96 คน	ได้ ส.ส. 82 คน	ได้ ส.ส. 99 คน	ได้ ส.ส. 21 คน	ได้ ส.ส. 123 คน	ได้ ส.ส. 160 คน	ได้ ส.ส. 160 คน	ได้ ส.ส. 219 คน
กสิกรรมและประมง	8	5	7	7	4	6	1	4	11	13	12
ข้าราชการบ้านนอก	11	8	9	6	8	19	1	20	19	22	31
ข้าราชการประจำ	16	39	27	37	42	15	3	14	27	20	14
ครู (โรงเรียนราษฎร)	-	2	-	1	1	-	1	5	5	5	3
ทนายความ	21	15	24	17	15	28	6	44	44	37	35
นักธุรกิจการค้า	15	18	20	20	9	22	7	25	42	44	100
นักหนังสือพิมพ์	3	1	3	2	-	3	-	1	2	8	3
แพทย์และเภสัชกร	2	2	-	1	-	-	-	3	-	3	4
อาชีพอื่น ๆ	-	-	-	2	2	6	2	2	4	2	8
ไม่มีหลักฐาน	2	1	1	3	1	-	-	5	6	6	9
รวม	78	91	91	96	82	99	21	123	160	160	219

จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบอาชีพ เกือบทุกอาชีพได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. กระจายกันออกไปอย่างกว้างขวาง กลุ่มอาชีพที่ติดอันดับได้รับเลือกตั้งมากที่สุดทุกสมัย ได้แก่ นักธุรกิจการค้า และนายควม (ซึ่งในปัจจุบันอาจเรียกว่าเป็นผู้ประกอบอาชีพอิสระ) กลุ่มอาชีพที่ได้รับเลือกตั้งรองลงมาคือ ข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญ ส่วนกลุ่มอาชีพที่ได้รับเลือกตั้งน้อยแทบทุกสมัย ได้แก่ กลุ่มอาชีพครูโรงเรียนราษฎร์ กลุ่มนักหนังสือพิมพ์ กลุ่มแพทย์ และ เกษีกร ส่วนกลุ่มอาชีพกิจกรรมและประมง ได้รับเลือกตั้งมาอย่างสม่ำเสมอในจำนวนที่มีเท่ากันนัก สำหรับกลุ่มอาชีพอื่น ๆ อันมีนักการเมืองอาชีพ* รวมอยู่ด้วยนั้นไม่ได้รับเลือกตั้งหรืออาจยังไม่มีอาชีพนี้ในระยะแรก แต่ได้รับเลือกตั้งติดต่อกันอย่างสม่ำเสมอในระยะหลังต่อมา

สำหรับการวิเคราะห์ต่อไปนี้จะมุ่งศึกษาแต่กลุ่มอาชีพครูที่ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. อย่างเดียว เพราะเป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับการศึกษาดังจะเห็นได้ว่า กลุ่มอาชีพครูโรงเรียนราษฎร์นั้นได้รับเลือกตั้งน้อยที่สุดทุกสมัย แต่ก็มิได้หมายความว่าบุคคลในอาชีพครูจะได้รับเลือกตั้งน้อยไปด้วย เพราะยังมีครูโรงเรียนรัฐบาล ซึ่งเป็นข้าราชการประจำประเภทหนึ่งได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. ด้วย รวมทั้งข้าราชการบำนาญ ซึ่งก็มีข้าราชการครุรวมอยู่เช่นกัน ดังจะได้พิจารณาสัดส่วนจากตารางต่อไปนี้⁹

* คือผู้ที่ เป็นนักการเมืองอย่าง เดียวไม่มีอาชีพอื่นประจำ

⁹ รวบรวมจากงานวิจัยของ เศรษฐพร คุศรีพิทักษ์, "อาชีพรับราชการกับการเป็นสมาชิกสภาผู้แทน," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ 10, 4 (ตุลาคม 2513): 621-687.

ตารางที่ 10 แสดงสัดส่วนจำนวนข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญที่มีอาชีพครูกับการ
ได้รับเลือกตั้ง เป็น ส.ส. ระหว่าง พ.ศ. 2475-2516

การเลือกตั้ง	ข้าราชการประจำ			ข้าราชการบำนาญ		
	รวม	อาชีพครู	ข้าราชการอื่น	รวม	อาชีพครู	ข้าราชการอื่น
1. 15 พ.ย.76	16	3	13	11	-	11
2. 7 พ.ย.80	39	7	32	8	-	8
3. 12 พ.ย.81	27	5	22	9	-	9
4. 6 ม.ค.89	37	8	29	6	-	6
5. 5 ส.ค.89	42	7	35	8	-	8
6. 29 ม.ค.91	15	1	14	19	-	19
7. 5 มิ.ย.92	3	2	1	1	-	1
8. 26 ก.พ.95	14	2	12	20	-	20
9. 26 ก.พ.00	27	6	21	19	1	18
10. 15 ธ.ค.00	20	5	15	22	4	18
11. 10 ก.พ.12	14	6	8	31	4	27
รวม 11 ครั้ง	254	52	202	154	9	145
ร้อยละ	100	20.47	79.52	100	5.84	94.15

จากตารางแสดงให้เห็นว่า จำนวนข้าราชการประจำที่ได้รับการเลือกตั้ง เป็นผู้แทน
ในแต่ละครั้งจะมีข้าราชการครูรวมอยู่ด้วย และมีสัดส่วนที่มากพอสมควร เช่น ในการเลือกตั้ง
ครั้งที่ 7 ก็มีครู 2 คนในจำนวนข้าราชการประจำทั้งสิ้น 3 คน หรือในการเลือกตั้งครั้งที่ 10
ก็มีครู 5 คน ในจำนวนข้าราชการประจำทั้งสิ้น 20 คน คิดเป็น 1 ใน 4 และในการเลือกตั้ง
ครั้งที่ 11 ก็มีครูเกือบครึ่งหนึ่ง คือ 6 คน จาก 14 คน เป็นต้น

ส่วนจำนวนข้าราชการบำนาญที่ได้รับเลือกตั้ง เป็นผู้แทนในแต่ละครั้งนั้น จะเห็นได้ว่า

8 ครั้งแรกไม่มีผู้ที่มาจากข้าราชการครูเลย แต่ในการเลือกตั้งครั้งที่ 9 เป็นต้นมา จะมีผู้ที่มา จากข้าราชการครูด้วยทุกครั้ง กล่าวได้ว่า ครูก็ให้ความสนใจการเมืองอยู่หลายคนและก็ได้ รับ การเลือกตั้งจากประชาชนให้เป็นผู้แทนด้วยเช่นกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการเลือกตั้ง 11 ครั้ง มีข้าราชการประจำได้รับเลือกตั้ง เป็น ส.ส. ทั้งสิ้น 254 คน มาจากข้าราชการครู 52 คน คิดเป็นร้อยละ 20.47 และข้าราชการ บำนาญได้รับเลือกตั้งทั้งสิ้น 154 คน มาจากข้าราชการครู 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.84

หากจะวิเคราะห์เพิ่มเติมว่า ข้าราชการประจำและข้าราชการบำนาญที่มาจาก ข้าราชการครูซึ่งได้รับเลือกตั้ง เป็น ส.ส. นั้นมีท่านใดบ้างที่ตั้งกระทู้ถาม เรื่องการศึกษาต่อรัฐบาล ก็ไม่สามารถจะศึกษาและให้คำตอบ เป็นรายบุคคลได้ เพราะมิได้รับข้อมูลขั้นต้นมา จึงไม่อาจ จำแนกให้เห็นชัดเจนในครั้งนี แต่สามารถยกตัวอย่างได้บางท่านจากการวิเคราะห์ในบทที่ 3 โดยอาศัยข้อมูลเอกสารชั้นรอง เช่น นายขุนทอง ภูผิวเดือน ส.ส.จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นข้าราชการ บำนาญของกระทรวงศึกษาธิการ และเคยดำรงตำแหน่งสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการด้วย ดังที่ เราทราบกันดี อีกท่านหนึ่งคือ นายล้วน เวชชาลีกันนท์ ส.ส. จังหวัดนครปฐม ก็เคยเป็นครู โรงเรียนเทศบาลก่อนมาเป็น ส.ส.¹⁰ เป็นต้น

สำหรับเจ้าของ ผู้จัดการและครูโรงเรียนราษฎร์ที่ได้รับการเลือกตั้งเป็น ส.ส. จาก ข้อมูลที่ได้รับมา ได้แก่ นายชาญยุทธ ไชยคำมิ่ง ส.ส. จังหวัดกาฬสินธุ์ เป็นเจ้าของโรงเรียน ชาญยุทธวิทยา นายติลก บุญเสริม ส.ส. จังหวัดมหาสารคาม เป็นครูโรงเรียนราษฎร์ นายเกียรติ นาคะพงษ์ ส.ส. จังหวัดมหาสารคาม เป็นเจ้าของโรงเรียนเรืองศิลป์วิทยา นายญาติ ไทวดี ส.ส. จังหวัดสุรินทร์ เป็นเจ้าของโรงเรียนชุมญาติวิทยา นายฟอง ลิทธิธรรม ส.ส.จังหวัดอุบลราชธานี เป็นครูโรงเรียนราษฎร์ และนายเพทาย อมาตยกุล ส.ส.จังหวัดพระนคร เป็นเจ้าของโรงเรียน พาณิชยการสันติราษฎร์ เป็นต้น¹¹

¹⁰ ดูรายละเอียดจาก ทองศรี กำภู ณ อยุธยา และคณะ, ชีวประวัติสมาชิกรัฐสภาไทย พ.ศ. 2513, (กรุงเทพฯ: สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2514).

¹¹ เรื่องเดียวกัน.

ประเด็นที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับอาชีพของ ส.ส. ที่ถามเรื่องการศึกษา แม้จะไม่อาจศึกษารายละเอียดเป็นรายบุคคลได้ แต่จากบทที่ 3 ทำให้ทราบว่า มีบุคคลใน เครื่องแบบ คือ ข้าราชการทหาร และตำรวจ ก็ตั้งกระทู้ถามเรื่องการศึกษาอยู่หลายท่าน ซึ่งมีต้องค้นคว้าอะไรมากก็จะสังเกตได้จาก ยศ ตำแหน่งทางราชการ ที่นำหน้าชื่ออยู่ ได้แก่ นาวาโทพระศรการวิจิตร ส.ส. จังหวัดนครพนม ร้อยตรีถิต รัตนพันธุ์ ส.ส. จังหวัดพัทลุง พันโทพระไพศาลเวชกรรม ส.ส.จังหวัดร้อยเอ็ด ร้อยโททองคำ คล้ายโอภาส ส.ส.จังหวัด ปราจีนบุรี พันเอกพระยาวิเศษสิงหนาท ส.ส. จังหวัดนครนายก พันตรีหลวงศักดิ์ธรรมากร ส.ส. จังหวัดบุรีรัมย์ นายดาบสงวน พะยุงพงศ์ ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี ร้อยโทขุนศรีกรไพศิษฏ์ ส.ส. จังหวัดอุดรธานี พลตรีพระยาอมรวิสัยสรเดช ส.ส. จังหวัดลำปาง ร้อยตำรวจเอกฟุ้ง ระจับภัย ส.ส. จังหวัดนนทบุรี ร้อยโทอุ๊ด นิตยสุทธิ ส.ส. จังหวัดนครราชสีมา ร้อยโทจงกล ไกรฤกษ์ ส.ส. จังหวัดพิษณุโลก พันตำรวจตรีหลวงเจริญตำรวจการ ส.ส. จังหวัดอุทัยธานี ร้อยโทพัฒน ฌ กลาง ส.ส. จังหวัดปราจีนบุรี ร้อยตำรวจตรีสัมฤทธิ์ อินทรตระกูล ส.ส. จังหวัดเลย พันตำรวจเอกพัฒน นิลวัฒนานนท์ ส.ส. จังหวัดสุราษฎร์ธานี และนาวาโทพระประยูทธชลธิ ส.ส. จังหวัดพระนคร รวมทั้งสิ้น 17 คน ซึ่งแต่ละคนก็ถามหลายครั้งและหลายปีติดต่อกันดังบทที่ 3 ซึ่ง แสดงให้เห็นว่ามีไข่มุขเพียงแต่อาชีพครู (ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์) เท่านั้นที่ให้ความสนใจถามเรื่องการศึกษา

จำแนกตามภูมิหลังทางการศึกษา

ดังได้กล่าวแล้วว่าการศึกษาเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งระบุไว้ชัดเจนในรัฐธรรมนูญและกฎหมายการเลือกตั้งว่าอย่างน้อยต้องจบการศึกษาก่อนมัธยม ในระยะแรกก็คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นั้นเอง แต่คุณภาพสูงที่สุดมิได้กำหนดไว้ หากพิจารณาตามระดับของการศึกษา สามารถแบ่งออกได้ 9 ระดับดังนี้¹²

¹² ตัวเลขรวบรวมจากงานวิจัยของ เศรษฐพร ศุภรีพิทักษ์, "รัฐสภา-ภูมิหลังของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไทย รุ่น พ.ศ. 2475-2516", หน้า 156-165.

ตารางที่ 11 แสดงระดับการศึกษาของผู้ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ระหว่าง พ.ศ. 2475-2516

	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 1 15 พย. 76	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 2 7 พย. 80	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 3 12 พย. 81	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 4 6 มค. 89	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 5 5 สค. 89	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 6 29 มค. 91	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 7 5 มิย. 92	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 8 26 กพ. 95	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 9 26 กพ. 00	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 10 15 ธค. 00	การเลือกตั้ง ครั้งที่ 11 10 กพ. 12
	ได้ ส.ส. 78 คน	ได้ ส.ส. 91 คน	ได้ ส.ส. 91 คน	ได้ ส.ส. 96 คน	ได้ ส.ส. 82 คน	ได้ ส.ส. 99 คน	ได้ ส.ส. 21 คน	ได้ ส.ส. 123 คน	ได้ ส.ส. 160 คน	ได้ ส.ส. 160 คน	ได้ ส.ส. 219 คน
ระดับการศึกษา											
ประถมศึกษาปีที่ 4	-	-	-	-	2	9	1	1	-	3	4
ประถมศึกษาปีที่ 7	-	-	-	-	5	7	-	1	6	18	9
มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า	-	-	1	-	3	7	3	12	27	23	51
มัธยมศึกษาปีที่ 5 หรือเทียบเท่า	1	1	1	2	9	17	5	21	20	17	27
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นต้น	-	1	1	2	2	4	-	-	9	6	13
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	4	6	4	2	10	13	1	9	9	8	3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	1	2	2	7	8	7	2	10	17	11	21
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	21	17	23	32	37	31	6	59	60	63	79
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	1	2	5	3	1	3	4	5	12
ไม่มีหลักฐาน	51	64	58	49	1	1	2	7	8	6	-
รวม	78	91	91	96	82	99	21	123	160	160	219

จากตารางทำให้ทราบว่า ส.ส. ที่ได้รับการเลือกตั้งทุกครั้งส่วนมากมีการศึกษาระดับปริญญาตรีสูงกว่าระดับอื่น เป็นเช่นนี้มาตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งแรก และผู้มีระดับการศึกษาเพียงภาคบังคับก็ได้รับเลือกตั้งน้อยที่สุด บางครั้งก็ไม่ได้รับเลือกตั้งเลย เช่น การเลือกตั้ง 4 ครั้งแรก เป็นต้น แต่ประเด็นที่ควรพิจารณาจากการเลือกตั้ง 4 ครั้งแรก ก็คือ ส.ส. กลุ่มหนึ่งซึ่งไม่มีหลักฐานระดับการศึกษา เนื่องจากข้อมูลที่ได้รับมาไม่มี อาจสูญหายไปหรือระบบการจัดเก็บเอกสารในสมัยก่อนยังไม่ดีพอ จึงไม่ทราบแน่ชัดและมีได้นำมาศึกษา แม้จะพออนุมานได้ว่าต้องจบการศึกษาภาคบังคับขึ้นไป แต่ก็ไม่ทราบแน่ชัดว่าระดับใดบ้าง และที่สำคัญคือ มีจำนวนมากเกือบครึ่งหนึ่งของ ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งของแต่ละครั้ง ดังนั้นจึงมีผลต่อการวิเคราะห์และตีความด้วย หากผู้วิจัยจะแสดงความคิดเห็นที่ละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ 5 เป็นต้นมา ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งก็มีระดับการศึกษากระจายกันออกไปเกือบทุกระดับโดยมีหลักฐานระบุไว้ชัดเจน และก็ยังคงปรากฏว่าระดับการศึกษาของ ส.ส. ที่ได้รับเลือกตั้งอยู่ในระดับปริญญาตรีมากกว่าระดับอื่น รองลงไปก็คือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 และระดับอนุปริญญา จะเห็นได้ว่า ส.ส. ที่มีการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีก็ได้รับเลือกตั้งด้วยตั้งแต่การเลือกตั้งครั้งที่ 3 เป็นต้นมา ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากกว่าผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เสียอีก จึงกล่าวได้ว่า ส.ส. ที่มีการศึกษาระดับสูงได้รับเลือกตั้งมากกว่าผู้มีการศึกษาระดับต่ำ และผู้มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า ซึ่งเรียกว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษานั้น ส่วนใหญ่ก็จบการศึกษาสายสังคมศาสตร์ในสาขานิติศาสตร์มากที่สุด และมีสาขาการศึกษาด้วยเช่นกัน¹³

กระบวนการและการดำเนินการตั้งกระทู้ถาม

กระทู้ถาม เป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของ ส.ส. ที่สามารถแสดงบทบาทนี้ได้ในสภา ดังได้กล่าวแล้วในบทที่ 1 ฉะนั้น ส.ส. จะตั้งกระทู้ถามได้ก็ต่อเมื่อมีการเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร

¹³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 165.

ซึ่งจะประกาศเป็นพระราชกฤษฎีกา เรียกประชุมสมัยสามัญปีละ 1 ครั้ง ๆ ละ 90 วัน เป็นประจำทุกปี และมีการเรียกประชุมสมัยวิสามัญได้ เป็นการเฉพาะตามความเหมาะสมอีกด้วย

การเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ หลังจากเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้วภายใน 30 วัน จะมีการเรียกสมาชิกมาเพื่อประชุมเป็นครั้งแรก แนะนำตัว พบปะหารือและเตรียมปฏิบัติงาน ในหน้าที่ต่อไป สภาผู้แทนราษฎรได้เปิดประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2475 เวลา 14.00 น. ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม โดยใช้ห้องโถงชั้นบนเป็นที่ประชุม มีสมาชิกทั้งสิ้น 78 คน จนถึงปี 2516 มีการประชุมทั้งสมัยสามัญและสมัยวิสามัญ รวมทั้งสิ้น 73 ครั้ง¹⁴ ประชุมสมัยสามัญ 34 ครั้ง ปีละ 1 ครั้ง เป็นประจำทุกปีมา ยกเว้นช่วง พ.ศ. 2502-2511 เป็นช่วงที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎรในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดังได้กล่าวมาแล้ว และช่วง พ.ศ. 2515-2517 เป็นช่วงที่ไม่มีสภาผู้แทนราษฎรอีกครั้งในสมัยรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจร นอกนั้นมีการเปิดสมัยประชุมสามัญเป็นปกติ แม้ในระหว่าง พ.ศ. 2482-2488 ซึ่งเป็นช่วงสงครามมหาเอเชียบูรพา ก็ตาม ในบางปีมีการประชุมสามัญครั้งที่ 2 ด้วย เช่น ปี 2481, 2489, 2495 และ 2500 มีการประชุมสมัยวิสามัญรวมทั้งสิ้น 37 ครั้ง ส่วนมากจะเรียกประชุมเป็นกรณีพิเศษปีละ 1 ครั้ง บางปีมีเรียกประชุมวิสามัญครั้งที่ 2 ด้วย เช่นปี 2479, 2484, 2486, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499 และ 2501 ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่ในช่วงการบริหารประเทศของรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม ทั้ง 2 สมัย เป็นเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะฉุกเฉิน จึงต้องเรียกประชุมเป็นกรณีพิเศษเพิ่มขึ้น และบางปีไม่มีการเรียกประชุมวิสามัญ เช่นปี 2475, 2481, 2482, 2488 และ 2512 เนื่องจากในปี 2475 เพิ่งจะเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่ ๆ การประชุมสมัยสามัญในครั้งนั้นใช้ระยะเวลาเกิน 90 วัน คือ ระหว่างวันที่ 28 มิถุนายน 2475 ถึง 31 มีนาคม 2476 ซึ่งนานกว่าครั้งใด ๆ ส่วนปี 2481, 2482, 2488 ประเทศอยู่ใน

¹⁴ กองการประชุม สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา, 2529), หน้า 3.

ระหว่างสงคราม จึงไม่สะดวกที่จะเรียกประชุมปีละหลาย ๆ ครั้ง และในปี 2512 ซึ่งมีการเลือกตั้ง ส.ส. อีกครั้งหลังจากที่ว่างเว้นไปนานราว 10 ปี อาจยังไม่มีเรื่องใครรับตัวให้ต้องเรียกประชุมเป็นพิเศษ นอกจากนี้ยังมีการประชุมอีก 2 ครั้งที่มีได้ระบุว่าเป็นการประชุมสมัยสามัญหรือสมัยวิสามัญ คือการประชุมใน พ.ศ. 2500 (16 มีนาคม - 11 เมษายน) และใน พ.ศ. 2512 (5 มีนาคม - 17 เมษายน) เรียกว่า "การประชุมสมัยแรก" การประชุมใน พ.ศ. 2500 คราวนั้นเป็นการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งมาจากการเลือกตั้งครั้งที่ 9 (26 กุมภาพันธ์ 2500) ต่อมาก็มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรชุดนี้ เพราะเหตุว่าเป็นการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ และมีการเลือกตั้งใหม่ในปีเดียวกัน คือ ครั้งที่ 10 (15 ธันวาคม 2500) ส่วนการประชุมใน พ.ศ. 2512 (5 มีนาคม - 17 เมษายน) เป็นการประชุมสมัยแรกหลักการเลือกตั้งผู้แทนก่อนที่จะเปิดสมัยประชุมสามัญ¹⁵

กล่าวได้ว่า การเปิดสมัยประชุม เป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ในสภาผู้แทนราษฎร รวมทั้งการตั้งกระทู้ถามด้วย เพราะจะถามได้ในสภาเท่านั้น เมื่อเปิดสมัยประชุมแล้วก็จะบรรจุระเบียบวาระต่าง ๆ ของการประชุมตามระเบียบข้อบังคับของรัฐสภา ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 จากนั้น ส.ส. ก็ตั้งกระทู้ถาม ซึ่งอยู่ในวาระที่ 3 ของการประชุม คณะกรรมการพิจารณาคุณลักษณะของกระทู้ถามแล้วก็ดำเนินการจัดส่งไปยังกระทรวงหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น และตอบให้ทราบในที่ประชุมต่อไป

ประเภทของกระทู้ถาม

ดังได้กล่าวแล้วว่ามี 2 ประเภท คือ กระทู้ถามธรรมดากับกระทู้ถามด่วน ในระหว่างปี พ.ศ. 2475-2516 ที่ทำการวิจัยนี้ได้รับข้อมูลมาทั้งสิ้น 532 กระทู้ถาม มีกระทู้ถามด่วน 16 กระทู้ถามในปี 2492 มี 5 กระทู้ ปี 2494 มี 3 กระทู้ ปี 2497 กับ 2498 มีปีละ 1 กระทู้ ปี 2513 มี 2 กระทู้ และปี 2514 มี 4 กระทู้ นอกนั้นเป็นกระทู้ถามธรรมดา เรื่องที่ต้องถามเป็นกระทู้ถามด่วนมักเกี่ยวกับ เรื่องนักเรียนไม่มีที่เรียน โรงเรียนประสพภัยธรรมชาติได้รับความ

¹⁵ ดูรายละเอียดได้ใน เรื่องเดียวกัน, หน้า 1-3.

เสียหาย นักเรียนก่อเหตุเดือดร้อนวุ่นวาย สวัสดิภาพของครูที่สอนอยู่โรงเรียนตามชายแดนท่ามกลาง
 คำร่ำที่พิมพ์ข้อความผิด และโรงเรียนราษฎร์ที่มีผลต่อความมั่นคงของชาติ เช่น โรงเรียนจีน
 จีนฮ่อ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องรีบด่วนที่รัฐบาลต้องทราบและรีบดำเนินการแก้ไข ส่วนเรื่องอื่นเป็น
 การถาม-ตอบธรรมดา จะสังเกตได้ว่าเรื่องที่เป็นกระทู้ถามด่วนจะเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาของ
 การศึกษาที่เกิดขึ้นในขณะนั้น ส่วนกระทู้ถามธรรมดาก็จะเป็นการถามเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาล
 หรือผลการปฏิบัติงานของรัฐบาลในรอบปีที่ผ่านมา เช่น ถามถึงจำนวนนักเรียนที่เรียนจบการ
 ศึกษาภาคบังคับ หรือการขยายโรงเรียนเพิ่มขึ้นในส่วนภูมิภาค เป็นต้น รัฐบาลก็ตอบในลักษณะ
 รายงานผลให้ทราบหรือไม่ก็กล่าวอ้างถึงนโยบายที่แถลงไว้ ชัดจำกัดหรืออุปสรรคในการดำเนิน
 การ เช่น ขาดแคลนบุคลากร ขาดแคลนงบประมาณ ฯลฯ ส่วนกระทู้ถามด่วน รัฐบาลตอบเป็น
 หลักการ สั่งการให้ดำเนินการ และการตอบกระทู้ถามด่วน รัฐบาลจะตอบในสภาเท่านั้น*

การตอบกระทู้ถาม

การตอบกระทู้ถามตามระเบียบข้อบังคับของรัฐสภา มี 2 ประเภทคือ การตอบในสภา
 ผู้แทนราษฎร กับการตอบในราชกิจจานุเบกษา ซึ่ง ส.ส. ผู้ตั้งกระทู้ถามเป็นผู้กำหนดเองว่าจะ
 ให้รัฐบาลตอบที่ใด จากการศึกษาเอกสารของนักวิชาการทางรัฐศาสตร์หลายท่าน และจากการ
 ศึกษาวิจัยของตนเองก็พบตรงกันว่า ส่วนมาก ส.ส. จะให้รัฐบาลตอบในสภาผู้แทนราษฎร
 เพราะสามารถซักถามได้ถึง 3 ครั้ง และทราบกำหนดเวลาในการตอบที่แน่นอน มีระบุไว้ใน
 วาระการประชุมตลอดสมัยการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ส่วนการตอบในราชกิจจานุเบกษามักจะล่าช้า
 ไม่ทราบกำหนดเวลาที่แน่นอน และหากมีข้อสงสัยก็ไม่อาจซักถามได้ ดังนั้นในช่วงเวลาที่ทำการ
 วิจัยนี้ ได้รับกระทู้ถามมา 532 กระทู้ แบ่งเป็นตอบในสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งบันทึกไว้ในรายงาน
 การประชุมสภาฯ ประจำปีต่าง ๆ ทั้งสิ้นมี 329 กระทู้ และตอบในราชกิจจานุเบกษามี 203
 กระทู้ สามารถจำแนกตามปีต่าง ๆ ได้ดังนี้

* ดูตารางที่ 12 ในหน้าถัดไปประกอบ

ตารางที่ 12 แสดงการตอบกระทู้ถามและประเภทของกระทู้ถามประจำปีต่าง ๆ พ.ศ.2475-2516

ปี พ.ศ.	การตอบกระทู้ถาม		รวม จำนวน กระทู้ถาม	ประเภทของกระทู้ถาม	
	ในสภาผู้แทน ราษฎร	ในราชกิจจานุ เบกษา		ด่วน	ธรรมดา
2475	1	-	1	-	1
2476	1	1	2	-	2
2477	4	1	5	-	5
2478	34	15	49	-	49
2479	43	7	50	-	50
2480	21	6	27	-	27
2481	30	6	36	-	36
2482	5	2	7	-	7
2483	18	3	21	-	21
2484	12	-	12	-	12
2485	13	4	17	-	17
2486	11	1	12	-	12
2487	9	1	10	-	10
2488	1	1	2	-	2
2489	1	4	5	-	5
2490	9	4	13	-	13
2491	11	7	18	-	18
2492	5	5	10	5	5
2493	19	4	23	-	23
2494	7	15	22	3	19

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ปี พ.ศ.	การตอบกระทู้ถาม		รวม จำนวน กระทู้ถาม	ประเภทของกระทู้ถาม	
	ในสภาผู้แทนฯ	ในราชกิจจานุ เบกษา		ด่วน	ธรรมดา
2495	6	8	14	-	14
2496	14	1	15	-	15
2497	13	12	25	1	24
2498	10	39	49	1	48
2499	3	30	33	-	33
2500	5	-	5	-	5
2501	7	19	26	-	26
2512	3	2	5	-	5
2513	5	2	7	2	5
2514	8	3	11	4	7
รวม	329	203	532	16	516

ที่มา: รวบรวมจากรายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร และหนังสือราชกิจจานุเบกษา
ประจำปีต่าง ๆ ที่ได้รับข้อมูลมาซึ่งมีแต่กระทู้ถามที่เกี่ยวกับการศึกษาทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าการตอบกระทู้ถามในสภาผู้แทนราษฎรนั้นมีประจำทุกปี แต่การตอบในราชกิจจานุเบกษาบางปีเช่น พ.ศ. 2475, 2484 และ 2500 นั้นไม่มี และสัดส่วนการตอบในสภาผู้แทนราษฎรก็มีมากกว่า จะมีเพียงบางปี เช่น พ.ศ. 2489, 2494, 2495, 2498, 2499 และ 2501 ที่มีการตอบในราชกิจจานุเบกษามากกว่า โดยเฉพาะปี 2498, 2499 และ 2501 มีจำนวนกระทู้ถามที่ตอบในราชกิจจานุเบกษาสูงกว่าในสภาผู้แทนราษฎรเป็นจำนวนมาก เป็นไปได้ที่มีจำนวนกระทู้ถามมาก รัฐบาลตอบในสภาผู้แทนราษฎรไม่ทัน เพราะสมัยประชุมกำหนดเวลาไว้เพียง 90 วัน และในระเบียบวาระการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ จะตั้งกระทู้ถามได้ไม่เกิน 5 กระทู้ ซึ่งนับว่าน้อยมาก ส.ส. จึงให้ตอบในราชกิจจานุเบกษาแทน เพราะไม่ได้จำกัดจำนวนไว้

อย่างไรก็ตาม การตอบกระทู้ถามของ ส.ส. ในสภาผู้แทนราษฎรก็มีมากกว่าการตอบในราชกิจจานุเบกษา ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษาเป็นเรื่องหนึ่งที่ ส.ส. ให้ความสนใจซักถามรัฐบาลในสภาและสามารถซักถามเพิ่มเติมได้หากยังไม่เข้าใจชัดเจนหรือยังไม่พอใจในคำตอบของรัฐบาล จากการวิจัยก็พบว่า ส.ส.หลายคนซักถามรัฐบาลเพิ่มเติมทุกครั้งที่มีการตอบกระทู้ถามของตนในสภา